

İŞLETMELERİN ÖNLİSANS MUHASEBE EĞİTİMİNDEN BEKLENTİLERİ: İZMİR’DE BİR ARAŞTIRMA*

Yrd.Doç.Dr. Gönül ALKAN**

Muhasebe Bilim
Dünyası Dergisi
Mart 2015; 17 (1): 137-158

ÖZ

Bu çalışmada işletmelerin muhasebe programı mezunlarından beklentileri incelenmiştir. Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Meslek Yüksekokulu Muhasebe Programı mezunlarına son 10 yıldır istihdam olanağı sunan işletmelerle toplantı yapılarak mezunların niteliği ve mezunlardan beklentileri sorulmuştur. İşletmelerin beklentileri incelendikten sonra Türkiye’de ön lisans muhasebe eğitimi veren 97 üniversitede bulunan toplam 274 meslek yüksekokulunun, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programlarının web sayfalarındaki ders içerikleri, içerik analizi yöntemiyle incelenerek işletmelerin beklentileriyle karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Alanı, Muhasebe Dersleri.

JEL Sınıflandırması: M41,G28

EMPLOYERS’ EXPECTATIONS OF VOCATIONAL ACCOUNTING EDUCATION A STUDY IN İZMİR

ABSTRACT

In this study, employers’ expectations of the Accounting /Accounting and-Tax Application programs are examined. A meeting has been conducted with the representatives of ten companies that are offering employment possibilities to the graduates of Dokuz Eylül University, İzmir Vocational School, Accounting and Tax Applications Program in the last ten years and they were asked about the professional skills of the graduates and their expectations from the graduates. After employers’ expectations are examined, course contents of Accounting and Tax Applications programs of 97 universities that offer vocational

* Makale gönderim tarihi: 15.01.2015; kabul tarihi: 09.03.2015

** Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Meslek Yüksekokulu Muhasebe Programı, gonulipekalkan@gmail.com

nal programs in Turkey with a total of 274 vocational schools were analyzed using content analysis method and were compared with the expectations of stakeholders.

Keywords:Accounting, Accounting Education, Field OfAccounting, Accounting Lectures.

JEL Classification:M41,G28

1. GİRİŞ

Küresel ekonominin en önemli gereksinimlerinden biri de nitelikli insan kaynağıdır. Ekonomik kalkınmada önemli ölçüde payı olan bu bileşen üniversitelerin lisans ve ön lisans düzeyinde eğitimi veren kurumlarından sağlanmaktadır. Bu çalışmada işverenlerin ön lisans muhasebe programı mezunlarından beklentileri araştırılmış ve Türkiye’de farklı üniversitelerde ön lisans muhasebe eğitimi veren 274 Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı incelenerek sektör beklentileri ile verilen eğitim karşılaştırılmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünde nitel araştırma yapılmış, Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı mezunlarına son 10 yıldır istihdam olanağı sunan işletme yöneticileri, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir, Yeminli Mali Müşavir ve akademisyenlerle toplantı yapılarak, mezunların niteliği ve mezunlardan beklentileri sorulmuştur. İkinci aşamada işveren beklentileri anket formuna dönüştürülerek, içerik geçerliliği analizi yapılmıştır. Bu aşamada bazı sorular anket formundan çıkarılmıştır. Anket formu İzmir Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı mezunlarını istihdam eden mezun veri tabanında kayıtlı 150 işverene ve yöneticiye iletilmiş ve yüz yüze anket yöntemiyle anket yapılmıştır. Ancak 98 anketin değerlendirmeye uygun olduğu belirlenmiş, sonuçları SPSS programında değerlendirilmiştir.

İşveren beklentileri analiz edildikten sonra, Türkiye’de ön lisans muhasebe eğitimi veren, 97 üniversitede bulunan, toplam 274 meslek yüksekokulu araştırma kapsamında incelenmiştir. 45 Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programının web sayfasından ders içeriklerine ulaşılabilmektedir. Bu nedenle araştırma 45 meslek yüksekokulu ile sınırlandırılmıştır. Bu okulların Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programlarının ders içerikleri, içerik analizi yöntemiyle incelenerek paydaşların beklentileriyle karşılaştırılmıştır.

2. MUHASEBE EĞİTİMİ AMACI VE ÖNEMİ

Muhasebe, bir işletmede meydana gelen mali nitelikteki, değer ve miktar artış ve azalışlarını kaydeden, sınıflandıran, özetleyen, sonuçları raporlayan ve yorumlayan işletme ile ilgili bilgi üreten faaliyetlerin bütünüdür. İşletmelerde bu işlevin yürütülmesi farklı pozisyonlarda istihdam edilen muhasebe eğitimi almış personel yardımıyla mümkündür. Muhasebe bilgi üretir, üretilen bu bilgiler işletme faaliyetlerinin etkinliği, işletme sorunlarının çözümü, işletme faaliyetlerinin kontrolü, geleceğe ilişkin planlama ve faaliyet sonuçları hakkında muhasebe bilgi kullanıcılarına yol gösterir. Bu süreçte mesleki bilginin yanı sıra güncel gelişmeler ve teknolojik yenilikler önemlidir, bu nedenle muhasebe eğitiminin niteliği sürekli gözden geçirilerek güncel koşullara uygun olarak yeniden yapılandırılmalıdır.

Muhasebe eğitimi, muhasebe mesleğinin işlevsel gereksinimlerine odaklanmış mesleki bilgi temelli olsa da özünde kişisel nitelikler ve etik değerlerle harmanlanmış olmalıdır. Son yıllarda muhasebe alanındaki gelişmeler salt muhasebe bilgisi odaklı olmayıp, muhasebe alanında yeni bir düşünce biçimi oluşturmaya yöneliktir. Gerek uluslararası finansal raporlama standartları gerekse meslek etiğine yönelik düzenlemeler, muhasebenin teknik bilgi ve beceriden öte bir düşünce tarzı ve toplumsal fayda odaklı felsefi bir yaklaşım olma yolunda ilerlediğinin bir göstergesidir. Cuganesan vd.(1997)’de, eğitimin kalitesinin ve gelişiminin sürekli olabilmesi için aşağıdaki süreçlere önem verilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Cuganesan,Gibson ve Petty 1997,436):

- Sadece eğitim sürecinde değil, eğitim sınırlarının sorgulanmasında da heyecan,
- Bütün seslerin değerli olduğu ve kabul gördüğü demokratik ve etkileşimli sınıflar,
- Öğrencinin güçlendirilmesi için ferdi aktivite projeleri üzerinde yoğunlaşmak ve eğitimi kolaylaştırmak,

Muhasebe eğitiminin amacı muhasebeyi kendi sistematığı içinde özümsemiş, güncel gelişmeleri yakından izleyen, toplumsal fayda yaratabilecek yetkinlikte ve etik değerleri olan meslek mensupları yetiştirmek olmalıdır. Hatunoğluna göre muhasebe eğitiminin amacı; öğrencilere kendi kendilerine öğrenmelerini öğretmektir. Bunun için öğrencilere daha etkin bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olacak yetenek kazandırılması ve bu etkin öğrenme stratejilerini yaşamları boyunca öğrenmeyi sürdürmelerinde nasıl kullanacakları öğretilmelidir (Hatunoğlu 2006,191).

Muhasebe salt kayıt sistemi veya vergi yasaları çerçevesinde bilgi hazırlayan bir sistem olarak düşünülmemelidir. Muhasebe işletmenin içinde bulunduğu çevredeki değişimlerden doğrudan etkilenen ve kendini sürekli güncelleyen bir bilgi sistemidir. Bu bütün içinde yalnızca muhasebe bilgisi yeterli olmayıp, iktisat, maliye, hukuk, işletmecilik gibi bilgilerle muhasebecilerin donanması gerekmektedir. Bu nedenle muhasebe eğitimin amacı muhasebe bilgisinin kazandırılmasının yanı sıra, bu bilgileri yorumlama, analiz etme ve karar almada kullanmasına yardımcı olacak diğer disiplinlerden faydalanmaktır. Hazırlanacak ders programlarında muhasebe eğitiminin amacı doğrultusunda, iktisat, hukuk, maliye, işletmecilik, matematik, edebiyat, müzik ve tiyatro gibi genel eğitim derslerine muhasebe dersleri kadar yer verilmelidir. Aksi takdirde muhasebe eğitimi almış öğrenciler, işletmelerin ihtiyacını karşılamada yetersiz kalacak ve finans ve mühendislik gibi alanların bu boşluğu doldurmasına neden olacaktır (Zaif ve Ayanoglu 2007, 117).

İşletmelerdeki muhasebe süreci ve muhasebenin bilgi üretme yönü dikkate alındığında, muhasebe eğitimi bilginin hazırlanması ve bilginin kullanılması olarak iki boyutta değerlendirilmelidir. Bilginin hazırlanması boyutu temel muhasebe işlevlerinin yerine getirilmesinde, teknik muhasebe bilgisi gerektiren süreçlerden oluşur. Bilginin kullanılması süreci ise daha çok yorum, analiz ve analitik düşünme becerisi gerektirir.

Muhasebe eğitimi ile kişilere meslek bilgisi kazandırılmaktadır. Mesleki eğitim, bireye belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumları kazandırmak onu çeşitli yönleri ile geliştirmeye yönelik eğitimin tanımıdır. Mesleki eğitimde bireyin yeteneklerini zihinsel duygusal, sosyal ve ekonomik yönlerden geliştirme esas alınır. Muhasebe eğitimi, kişilere teorik ve mesleki bilgi ve deneyimlerin kazandırılmasıdır (Karaağaçlı 2002,115).Muhasebe Eğitimi Değişim Komisyonu tarafından başarılı bir eğitim için gerekli elementler belirlenmiştir. Bunlar (Kelley, Davey ve Haigh 1999,327):

- Anlatılan konunun öneminin anlaşılabilmesi için işlevsel (uygulamaya) iş problemlerine dönüştürülmesi,
- Her iş probleminin “tek doğru cevabı” var sendromundan kaçılması,
- Öğrenmeyi (Öğretici ve öğrenci açısından) etkili hale getirmek için öğrenme üzerinde odaklaşma,
- İletişim ve kişisel hünelerinin geliştirilmesi,
- Pasif öğrenmeye karşı aktif öğrenme,

- Teknolojinin eğitimde aktif kullanılması.

Eğitim teknolojisi araçlarının muhasebe eğitiminde kullanılması, öğretme süreci açısından zamandan tasarruf sağlamakta, öğrenme süreci açısından da öğrenme hızını artırmaktadır.(Akbulut ve Marşap 1995,7)Muhasebe uygulama ile içiçe bir bilim olduğu için temel bilgilerin öğrenciye sunulması sırasında bunların dünya ile ilişkilendirilmesi bir zorunluluktur. Bundan dolayı yasal düzenlemeler, sektörel özellikler ve uygulayıcılar öğretim süreci içinde etkili olmaktadır.(Kutlu ve Güner 2007,30).

Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC)’na bağlı olarak çalışan Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu (IAESB) tarafından oluşturulan Uluslararası Eğitim Standartları meslek yüksekokullarında istenen bilgi ve becerileri kazandıracak eğitime yönelik standartları belirlemiştir. (IES 2)’ye göre kazandırılması istenen bilgi ve beceriler Tablo 1.’de verilmiştir (IFAC 2003,2010).

Tablo 1. Eğitimde Edinilmesi Gereken Mesleki Bilgiler

Muhasebe, Finans ve İlgili Bilgi	<ul style="list-style-type: none"> - finansal muhasebe ve raporlama, - yönetim muhasebesi ve kontrol, - vergileme, - iş ve ticaret hukuku - denetim ve güvence, - finans ve finansal yönetim, - mesleki değerler ve etik.
Organizasyon ve İş Bilgisi	<ul style="list-style-type: none"> - ekonomi, iş çevresi, - kurumsal yönetim, - iş etiği, - finansal piyasalar, - nicel metotlar, - örgütsel davranış, - yönetim ve stratejik karar alma, - pazarlama, uluslararası iş ve küreselleşme
Bilişim Teknolojisi Bilgisi ve Yeterlilik	<ul style="list-style-type: none"> - IT genel bilgisi, - IT kontrol bilgisi, - IT kontrol yeterlilikleri, - IT kullanıcısı yeterlilikleri, - Bilgi sistemleri yöneticisi, kontrolörü ya da tasarımcısı rollerinin yeterliliği, biri veya bunların bir karışımı.

3. MUHASEBE EĞİTİMİNE İLİŞKİN LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Muhasebe eğitimi konusunda ulusal literatürde yer alan lisans ve ön lisans düzeyinde yapılan araştırmalar farklı konulara odaklanmıştır. Araştırmaların bir bölümünde; Korukoğlu, (1998), Çürük ve Doğan (2001), Demir (2003), Yılmaz ve Cığer (2004), Güçlü (2004), ön lisans muhasebe eğitimi ve eğitim programları, meslek mensupları ve endüstrinin beklentileri ilişkilendirilmiştir. Tablo 2’de bu araştırmalar ve sonuçları özetlenmiştir.

Tablo 2. Ön Lisans Muhasebe Eğitimi ve Endüstri Beklentilerine Yönelik Araştırmalar

Ön Lisans Muhasebe Eğitimi ve Endüstri Beklentilerine Yönelik Araştırmalar	Araştırmacı	Araştırma Konusu	Araştırma Bulguları
	Korukoğlu, (1998)	İşletmelerde Muhasebe Eğitimi Ve Üniversitelerle İşbirliği	İşletmeler muhasebe eğitimine gereken önemi vermemektedir.
	Çürük ve Doğan (2001)	Muhasebe Eğitiminin İşletmelerin Taleplerini Karşılama Düzeyi: Türkiye Örneği	Muhasebe eğitimi ve muhasebe ders içerikleri konusunda işletmeler ile üniversitelerin işbirliği yapması gerekmektedir.
	Demir (2003)	Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Programı Stajlarının Meslek Mensupları Yönünden Değerlendirilmesi – Bir Araştırma	Staj önemli olmakla beraber amacına kısmen ulaşmaktadır. Meslek mensupları stajı gerekli görmekte ancak süresini yetersiz bulmaktadır.
	Yılmaz ve Cığer, (2004)	Küreselleşme ve Ön lisans Muhasebe Eğitiminde Kalite	MYO muhasebe programlarında verilen eğitim beceri ağırlıklı olmalı ve endüstri ile ilişkilendirilmelidir.
	Güçlü , (2004)	Muhasebe Eğitimi Açısından Meslek Yüksek Okulları Hacettepe Üniversitesi Ankara Meslek Yüksek Okulu Deneyimi	MYO’larındaki öğretim elemanlarının ve eğitim kalitesinin yetersizliği vurgulanmıştır.

Alan yazınında ön lisans muhasebe eğitimi konusunda yayınlanan araştırmaların bazılarında ise araştırmacılar muhasebe eğitimi öğrenci gözüyle değerlendirmiştir. Paksoy vd.(2005) tarafından yapılan araştırmada Harran Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin verilen muhasebe eğitiminden tatmin düzeyi ölçülmüştür. Bekçi vd. (2006) Süleyman

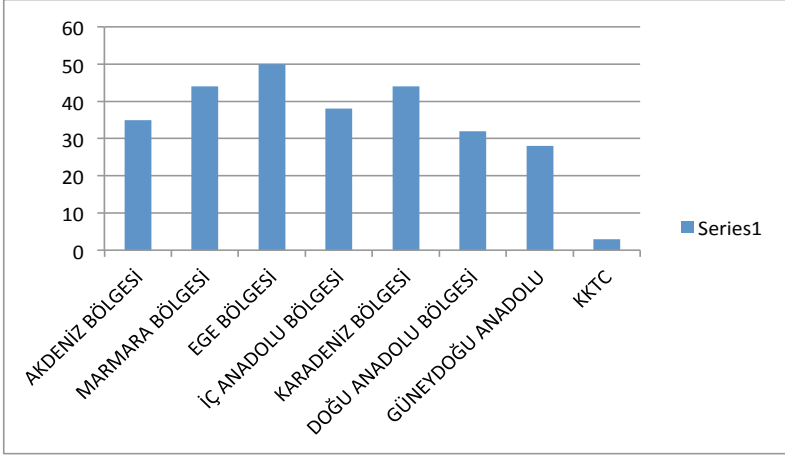
Demirel Üniversitesi’nde Bilgisayarlı Muhasebe dersi alan fakülte ve meslek yüksekokulu öğrencilerinin bu derse bakış açılarını karşılaştıran çalışmalarında meslek yüksekokulu öğrencilerinin bu dersten beklentilerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Eleren ve Kayahan (2007), Afyon Kocatepe Üniversitesi Meslek Yüksekokullarında verilen muhasebe eğitimi, öğrenci gözüyle değerlendirdikleri araştırmalarında muhasebe programında okuyan öğrencilerin, çoğunlukla sınavsız geçiş ile gelen meslek lisesi mezunları olduklarını ve iş olanağı en fazla olan bölüm olduğu sonucunu saptamıştır. Demir ve Çam (2006), meslek yüksekokulu muhasebe programı öğrencilerinin başarılarını olumsuz etkileyen faktörleri Malatya Üniversitesi özelinde incelemiş ve ders işleme tarzının yanlışlığı, uygulama yetersizliği gibi temel faktörleri başarısızlık nedenleri olarak sıralamışlardır. Yardımcıoğlu ve Büyüksalvarcı (2007), Demir ve Subaşı (2008), Ertuğrul ve Özdemir(2014), tarafından yapılan araştırmalarda da öğrencilerin muhasebe eğitimine ve eğitim gördükleri programa bakış açıları değerlendirilmiştir. Muhasebe programı öğrencilerinin çoğunlukla sınav sistemi nedeniyle okudukları programı tercih etmek zorunda oldukları bu araştırmaların ortak bulguları arasındadır.

Özcan vd. (2009), Akdeniz Üniversitesinde muhasebe programı öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumunu araştırmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin öğrenim gördükleri programdan memnun oldukları ve mesleğe bakışlarının olumlu olduğu bulgusu elde edilmiştir. Gençtürk ve Bağcı (2005) yılında Süleyman Demirel Üniversitesi’ne bağlı Meslek Yüksekokullarında yaptıkları araştırmada öğretim elemanı gözüyle eğitim ve öğretime ilişki sorunları değerlendirmişlerdir. Araştırma sonucunda öğrencilerin sınavsız geçiş nedeniyle yetersiz olduğu, ders içeriklerinin ve teknik yetersizliğin eğitimi etkilediği vurgulanmıştır.

4. TÜRKİYE’DE ÖNLİSANS MUHASEBE EĞİTİMİ

Türkiye’de Meslek Yüksekokulları’nın Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programlarında verilen muhasebe eğitimi; eğitim kalitesi, ders içerikleri, öğrenci profili, öğretim elemanı kalitesi, öğrenci alma sistemi vb. konularla sürekli tartışma konusudur. İstihdama dolayısıyla ekonomiye önemli katkısı olan bu programların ders içerikleri ve öğrenci alma sistemleri çeşitli nedenlerle sürekli değiştirilmektedir. Türkiye’de 2014 yılı ÖSYM verilerine meslek yüksekokullarına bağlı muhasebe programlarının bölgelere göre dağılımı grafik 1’de verilmiştir.

Grafik 1.Türkiye’deki Muhasebe Programlarının Bölgesel Dağılımı

Türkiye ‘de 97 farklı üniversitede toplam 274 Meslek Yüksekokulu’na bağlı 274 Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı bulunmaktadır¹. Bu programların 10 tanesi Vakıf Üniversitelerindedir. Bölgesel dağılıma bakıldığında Doğu Anadolu Bölgesi’nde 32, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde 28, Ege Bölgesi’nde 50, İç Anadolu Bölgesi’nde 38, Akdeniz Bölgesi’nde 35, Karadeniz Bölgesi’nde 44 ve Marmara Bölgesi’nde 44, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde 3² farklı meslek yüksekokuluna bağlı Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı olduğu görülmektedir. METEB (Mesleki ve Teknik eğitimden mezun olan öğrencilerin YGS sınavına girmeden faydalandığı Sınavsız Geçiş sisteminde, bir veya daha fazla meslek yüksekokulu ile öğretim programları bütünlüğü ve devamlılığı içinde ilişkilendirilmiş mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının oluşturduğu eğitim bölgesi) kapsamında öğrencilerin bulundukları bölgede tercih önceliği değerlendirildiğinde bu dağılımın nüfus yoğunluğu ve sanayinin bölgesel gelişmişliği ile ilişkilendirilmediği görülmektedir.

Meslek yüksekokullarının muhasebe programlarında eğitim programları oluşturulurken bulunulan bölgenin ekonomik yapısı ve mevcut işletmelerin gereksinimleri önemsenmelidir. Meslek yüksekokullarının muhasebe programlarında verilen eğitim bu açıdan değerlendirildiğinde, bölgesel gereksinimlerin incelenen üniversitelerde eğitim içeriklerine yansıtılmadığı görülmektedir. Şekil. 2’de bulunulan coğrafi bölgenin ekonomisine uygun olarak eğitim programlarında yer alan dersler

1 Veriler ÖSYM 2014Tercih Kılavuzu’ndan alınmıştır.

2 İkinci Öğretim ve Uzaktan Eğitim Muhasebe Programları bu rakamlara dahil edilmemiştir.

verilmiştir. Bu dersler Çukurova Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi ve Osmaniye Üniversitesine bağlı meslek yüksekokullarında verilmektedir.

Tablo 3. Muhasebe Programlarında Verilen Bölge Ekonomisine Uygun Dersler

DERS ADI	ÜNİVERSİTE ADI	MESLEK YÜKSEKOKULU
Acente Muhasebesi	Çukurova Üniversitesi	ADANA MYO
Konaklama Muhasebesi	Çukurova Üniversitesi	POZANTI MYO
Tarım İşletmeleri Muhasebesi	Akdeniz Üniversitesi	SBMYO
Seyahat İşletmeleri Muhasebesi	Akdeniz Üniversitesi	SBMYO
Konaklama Muhasebesi	Mustafa Kemal Üniversitesi	ANTAKYA MYO
Kooperatif Muhasebesi	Mustafa Kemal Üniversitesi	DÖRTYOL MYO
Sektör Uygulamaları	Osmaniye Üniversitesi	KADIRLI MYO

Tarım İşletmeleri Muhasebesi gibi bölgesel ihtiyaçlara uygun derslerin tarım işletmelerinin yoğun olduğu diğer bölgelerde olmadığı görülmektedir. Uzmanlık muhasebesi derslerinin bölgesel gereksinimler dikkate alınarak ders programlarına eklenmesi mezunların istihdam olanaklarını arttıracaktır

5. ARAŞTIRMANIN AMACI

Teknolojik gelişmeler ve küreselleşme muhasebe mesleğinin görev ve sorumluklarını değiştirmiştir. Bu bağlamda işletmelerin muhasebe işlevini yerine getirecek çalışanlardan beklentileri de farklılaşmıştır. Bu araştırmanın amacı Türkiye’de ön lisans muhasebe eğitiminin etkinliğine yönelik bilgi sunmak ve meslek yüksekokullarının muhasebe programlarında verilen eğitimin işletmelerin ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığını Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Meslek Yüksekokulu özelinde incelemektir.

6. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI

Araştırmanın mülakat ve anket bölümü Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Meslek Yüksekokulu mezunlarını istihdam eden işletmeler, SMMM’ler ,YMM’ler ve akademisyenlerle yapılmıştır. Bu nedenle anket sonuçları İzmir Meslek Yüksekokulu özelinde değerlendirilmiştir. Ön lisans muhasebe programlarında verilen eğitimin Bologna sü-

reci kapsamında, Türkiye’deki meslek yüksekokullarının pek çoğunda ortak olması nedeniyle, içerik analizinde ortak dersler nitel araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılmıştır. Ancak çalışma sırasında bütün meslek yüksekokullarının web siteleri incelenmesine rağmen, sadece 45 meslek yüksekokulunun web sitesinde Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı ders içeriklerinin olması nedeniyle, araştırma bu çerçevede yapılandırılmıştır.

7. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmanın araştırma bölümünde nitel ve nicel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Birinci bölümde nitel araştırma yöntemlerinden mülakat tekniği kullanılmıştır. Bu bölümde Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı mezunlarını istihdam eden firmalar, SMMM’ler ,YMM’ler ve akademisyenlerle görüşülerek; mezunların akademik yeterliliği, muhasebe bilgisi ve davranışsal özellikleri ile ilgili sorular sorulmuştur. Sorulara verilen yanıtlar düzenlenerek anket formu oluşturulmuştur. İkinci bölümde mezun öğrencilerin çalıştığı 98 firma yetkilisine yüz yüze anket yöntemi ile anket yapılmış sonuçlar SPSS programında değerlendirilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Türkiye’deki 97 üniversitedeki 274 Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı’nın web sayfalarındaki ders içerikleri incelenerek, Excel programında değerlendirilmiş ve anket sonuçları ile karşılaştırılmıştır.

8. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmaya katılan ve Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Meslek Yüksekokulu Muhasebe Programı mezunlarını istihdam eden firmaların %66’sı Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir(SMMM), %17’si sanayi işletmesi yetkilisi , %17’si ticaret işletmesi yetkilisidir. Ön lisans Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı mezunları çoğunlukla Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlik bürolarında istihdam olanağı bulmaktadır bu nedenle katılımcıların çoğu Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirdir.

Tablo 4. Ön Lisans Muhasebe Eğitiminden Temel Muhasebe Konularındaki Beklentiler

Temel Muhasebe Konuları	SMMM	Sanayi İşletmeleri	Ticaret İşletmeleri
Temel muhasebe kavramlarını bilmelidir	%95	%100	%95
Tek Düzen Hesap Planını kullanmalıdır.	%91	%94	%94
Yevmiye fişlerini tanımalı ve fiş kayıtlarını yapmalıdır.	%89	%100	%88
Ticari belgeleri tanımalı ve sınıflandırabilmelidir.	%88	%94	%100
Bilanço düzenleyebilmelidir.	%56	%64	%76
Gelir Tablosu düzenleyebilmelidir.	%67	%59	%65

Ön lisans muhasebe programı mezunları, temel muhasebe kavramlarını bilmelidir, cümlesine Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin %95’i, sanayi işletmesi yetkililerinin tamamı, ticaret işletmesi yetkililerinin %95’i tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Türkiye’deki 45 meslek yüksekokulunun Genel Muhasebe 1 (Finansal Muhasebe 1) ders içeriğinde bu konuya yer verildiği görülmüştür.

Ön lisans muhasebe programı mezunları tek düzen hesap planının kullanabilmelidir sorusuna ise Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin %91’i, sanayi işletmesi yetkililerinin %94’ü, ticaret işletmesi yetkililerinin %94’i tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Araştırmada incelenen 45 meslek yüksekokulunun Genel Muhasebe derslerinde ve Bilgisayarlı Muhasebe (Paket Programlar) derslerinde bu konu anlatılmaktadır.

Ön lisans muhasebe programı mezunlarının yevmiye fişlerini tanımlarını ve yevmiye fişlerini kaydetmelerini, Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin %89’u, sanayi işletmesi yetkililerinin %100’ü, ticaret işletmesi yetkililerinin %88’i beklemektedir. İncelenen Muhasebe Programlarının Bilgisayarlı Muhasebe ders içeriklerinde yevmiye fişleri ve fiş kayıtları anlatılmaktadır.

Ön lisans muhasebe programı mezunları ticari belgeleri tanımalıdır sorusuna Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin %88’i, sanayi işletmesi yetkililerinin %94’ü, ticaret işletmesi yetkililerinin tamamı katılıyorum yanıtını vermiştir. İncelenen Muhasebe Programlarının Genel Muhasebe ders içeriklerinde ticari belgeler konusu genellikle bulunmamaktadır. 36 meslek yüksekokulunun muhasebe programında Ticari Belgeler dersi vardır. İzmir’de istihdam edilecek meslek yüksekokulu muhasebe programı mezunlarının ticari belgeleri tanınmasını paydaşlar talep etmektedir.

Analitik düşünme becerisinin kazandırılmasında en etkin ders matematik dersi. Matematik dersi incelenen bütün meslek yüksekokullarının müfredatında vardır. Analitik düşünme becerisi en çok %89 oranla sanayi ve ticaret işletmeleri tarafından istenmektedir. Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin %80'i mezunların analitik düşünme yeteneğine sahip olmasını beklemektedir. Bilanço Gelir Tablosu düzenleme konusunda paydaş beklentileri SMMM %56-%67, sanayi işletmeleri %64-%59 ve ticaret işletmelerinde %76-%65'tir. İncelenen muhasebe programlarının tamamında bilanço ve gelir tablosu düzenleme konuları öğrenciye aktarılmaktadır.

Bu sonuçlar değerlendirildiğinde temel muhasebe konularında paydaş beklentileri ön lisans muhasebe programlarında verilen eğitimle genellikle karşılanmaktadır. Genel Muhasebe 1, Genel Muhasebe 2, (Finansal Muhasebe 1- Finansal Muhasebe 2, Dönem Sonu İşlemleri) ve Bilgisayarlı Muhasebe 1-2 (Paket Programlar1-2) derslerinin içeriği temel muhasebe konuları açısından yeterlidir.

Tablo 5. Ön Lisans Muhasebe Eğitiminden Yasal Yükümlülükler Konusundaki Beklentiler

Yasal Yükümlülükler	SMMM	Sanayi İşletmeleri	Ticaret İşletmeleri
Ücret bordrosu düzenleyebilmelidir.	%60	%35	%41
Aylık Sigorta Primleri Bildirgesini düzenleyebilmelidir.	%60	%29	%52
BA/BS formlarını düzenleyebilmelidir.	%69	%77	%59
Muhtasar Beyanname düzenleyebilmelidir.	%63	%70	%58
Gelir Vergisi Beyannamesi düzenleyebilmelidir.	%53	%41	%35
Kurumlar Vergisi Beyannamesi düzenleyebilmelidir.	%53	%41	%41
KDV Beyannamesi düzenleyebilmelidir.	%75	%60	%60
E-fatura düzenleyebilmelidir.	%54	%76	%63
E-defter kullanabilmelidir.	%54	%64	%59

Mülakata katılan firma yetkilileri ön lisans muhasebe programı mezunlarının ofis yazılımları konusunda genellikle iyi olduklarını sadece Excel programını kullanırken sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Mezunların ücret bordrosu düzenlemesi gerektiğini düşünen ve araştır-

maya katılan Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin oranı %60’dır. %10’u mezunların bu konuyu bilmesine gerek olmadığını belirtmiştir. Sanayi işletmesi yetkililerinin %35’i mezunların ücret bordrosu düzenlemesini beklerken bu oran ticaret işletmesi yetkililerinde %41 ‘dir. Araştırmaya katılanların toplam %41’i mezunların ücret bordrosu düzenlemesine gereksinim duymamaktadır. Ders içerikleri incelenen 45 meslek yüksekokulunun 24’ünün (%60) konuları arasında ücret bordrosu düzenleme konusu bulunmaktadır. %40’ının ders içeriğinde bu konuya yer verilmemiştir.

Beyannameler ve bildirgeler muhasebeyi meslek edinen bireylerin bilmeleri gereken en önemli konular arasındadır. Araştırmaya katılan Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin %60’ı, sanayi işletmesi yetkililerinin %30’u, ticaret işletmesi yetkililerinin %52’si mezunların aylık sigorta primleri bildirgesi düzenlemeyi bilmesini beklemektedir. Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin %23’ü, sanayi işletmesi yetkililerinin %53’ü, ticaret işletmesi yetkililerinin %18’i bu konuda kararsızdır. Ders içerikleri incelenen meslek yüksekokullarının %44’ünde ücret bordrosu anlatılırken, %56’sında ücret bordrosu konusuna yer verilmemiştir.

Mal ve hizmet alımlarına ilişkin bildirim formu BA formu, mal ve hizmet satışlarına ilişkin bildirim formu BS formu, düzenleme konusunda mezunların bilgi sahibi olması araştırmaya katılanların genel beklentisidir. Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin %69’u, sanayi işletmesi yetkililerinin %77’si, ticaret işletmesi yetkililerinin %59’u mezunların BA-BS formu düzenlemeyi bilmesi gerektiğini düşünmektedir. Araştırma kapsamında incelenen 45 meslek yüksekokulunun sadece 5’inin (Uludağ Üniversitesi’ne bağlı meslek yüksekokulları) ders içeriklerinde BA-BS formu düzenleme konusu bulunmaktadır.

Muhtasar Beyanname, Gelir Vergisi Beyannamesi ve Kurumlar Vergisi Beyannamesi düzenleme konusundaki beklentiler incelendiğinde, araştırmaya katılan Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin %63’ü, sanayi işletmesi yetkililerinin %70’i, ticaret işletmesi yetkililerinin %58’i mezunların Muhtasar Beyanname düzenlemeyi bilmesi gerektiğini düşünmektedir. Gelir Vergisi Beyannamesi Kurumlar Vergisi Beyannamesi ve KDV Beyannamesi düzenleme konusunda Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin beklentisi yüksek (%53) diğer firma yetkililerinin beklentisi düşüktür. İncelenen meslek yüksekokullarının 11’inde (%24) Gelir Vergisi Beyannamesi ve Kurumlar Vergisi Beyannamesi derslerde anlatılmaktadır. Mezunların KDV Beyannamesi düzenlemeyi bilmesi konusunda ise genel olarak beklenti yüksektir.

Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin %75'i, sanayi işletmesi yetkililerinin %60'ı, ticaret işletmesi yetkililerinin ise %60'ı mezunların KDV Beyannamesi konusunda yetkin olmalarını istemektedir. KDV Beyannamesi meslek yüksekokullarının 15'inde verilen derslerde öğrenciye anlatılmaktadır.

E fatura ve E defter düzenleme konusunda mezunların bilgi sahibi olması araştırmaya katılanların ortak fikridir. Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin %54'ü, sanayi işletmesi yetkililerinin %76'sı, ticaret işletmesi yetkililerinin %63'ü E fatura, Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin %54'ü, sanayi işletmesi yetkililerinin %64'ü, ticaret işletmesi yetkililerinin %59'u, mezunların E defter konusunda bilgili olmasını beklemektedir. Meslek yüksekokulları muhasebe programlarının sadece 2'sinin ders içeriklerinde E defter ve E fatura konusunun bulunması ve bu yüksekokulların da vakıf üniversitelerine bağlı meslek yüksekokulları olması araştırmanın önemli bulgularından biridir.

Tablo 6. Ön Lisans Muhasebe Eğitiminden Uzmanlık Muhasebeleri Konusundaki Beklentiler

	SMMM	Sanayi İşletmeleri	Ticaret İşletmeleri
Maliyet hesaplarını kullanabilmelidir.	%66	%59	%70
Maliyet sistemlerini tanımlayabilmelidir.	%64	%65	%69
İnşaat muhasebesi kayıtlarını yapabilmelidir.	%42	%24	%30
Dış ticaret sürecini bilmelidir. (İthalat/İhracat)	%53	%53	%64

Maliyet hesaplarını kullanma ve maliyet sistemlerini tanımlayabilme konusunda mezunların yeterli donanımda olması araştırmaya katılanların önemli beklentileri arasındadır. Meslek yüksekokullarının muhasebe programlarının tamamında maliyet muhasebesi dersi kapsamında bu konular incelenmektedir. İnşaat Muhasebesi 20 meslek yüksekokulunda, Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi ise meslek yüksekokullarının tamamında vardır.

Meslek yüksekokulları bulundukları coğrafi bölgelerden METEB (Mesleki ve Teknik eğitimden mezun olan öğrencilerin YGS sınavına girmeden faydalandığı Sınavsız Geçiş sisteminde, bir veya daha fazla meslek yüksekokulu ile öğretim programları bütünlüğü ve devamlılığı içinde ilişkilendirilmiş mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının

oluşturduğu eğitim bölgesi), öğrenci almaktadır. Dolayısıyla mezunlar genellikle muhasebe eğitimi aldıkları illerde istihdam edilmektedir. Bu bağlamda muhasebe programlarında ders içerikleri düzenlenirken bulunan bölgedeki işletmelerin gereksinimleri dikkate alınmalıdır.

Tablo 7. Ön Lisans Muhasebe Eğitiminden Dönem Sonu İşlemleri Konusundaki Beklentiler

	SMMM	Sanayi İşletmeleri	Ticaret İşletmeleri
Amortisman hesaplayabilmelidir.	%71	%81	%88
Değer düşüklükleri için karşılık ayırabilmelidir.	%51	%63	%59
Amortisman kaydı yapabilmelidir.	%73	%75	%64
Döviz kuru işlemlerini yapabilmelidir.	%55	%77	%70
İşletmenin banka işlemlerini takip etmelidir.	%75	%82	%70
Faiz, vade farkı hesaplayabilmelidir.	%66	%82	%70

Araştırmaya katılan firma yetkilileri muhasebe programı mezunlarının amortisman hesaplamalarını, amortisman kaydı yapabilmelerini, döviz kurlarıyla ilgili kambiyo işlemlerini yürütebilmelerini ve değer düşüklüğü karşılığı ayırabilmelerini beklemektedir. Sanayi işletmeleri ve ticaret işletmelerinin amortisman işlemleriyle ilgili beklentisi (%81-%75,%88-%64), SMMM'lere göre daha yüksektir. Dövizli muhasebe süreçlerinin ve banka işlemlerinin takibi konusunda da sanayi işletmeleri ve ticaret işletmeleri mezunların (%77-%82,%70) daha etkin olmalarını istemektedir.

Meslek yüksekokulu muhasebe programlarının ders içeriklerinde bu konular ayrıntılı olarak incelenmektedir. İşletmelerin banka işlemlerinin takibi ve faiz ve vade farkı hesaplama konusundaki gereksinimlerini de incelenen meslek yüksekokullarındaki muhasebe programı mezunları karşılayabilmektedir.

Tablo 8. Ön Lisans Muhasebe Eğitiminden Finans Sektörü Konusundaki Beklentiler

	SMMM	Sanayi İşletmeleri	Ticaret İşletmeleri
Sermaye piyasası hakkında bilgisi olmalıdır.	%48	%47	%47
Borsa İstanbul'u takip etmelidir.	%26	%29	%18
Menkul kıymetleri (hisse senedi,tahvil- bono)tanımalıdır	%63	%47	%53
Çek, senet düzenleme kurallarını bilmelidir	%87	%88	%94

Muhasebe programı mezunlarının sermaye piyasası ve menkul kıymetler konusundaki bilgileri Finansal Yönetim ve Finansal Yatırım Araçları dersleri kapsamında verilmektedir. Araştırmaya katılan Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin %48'i, sanayi işletmesi yetkililerinin %47'si, ticaret işletmesi yetkililerinin %47'si sermaye piyasası konusunda bilgili elemana gereksinim duymadıklarını belirtmişlerdir. Borsa İstanbul'u takip eden muhasebe programı mezunlarına genel olarak ihtiyaç duymayan katılımcılar, mezunların hisse senedi, tahvil gibi araçları tanımlarını istemektedir. Araştırma kapsamında ders içerikleri incelenen 45 meslek yüksekokulunun 31'inde Finansal Yatırım Araçları dersinde menkul kıymetler anlatılmaktadır. Çek, senet düzenleme konusunda işverenlerin muhasebe programı mezunlarından beklentisi yüksektir. 25 meslek yüksekokulunda bulunan muhasebe programlarında kambiyo senetleri anlatılmaktadır.

Tablo 9. Ön Lisans Muhasebe Eğitiminden Mesleki Sorumluluk ve Etik Konusundaki Beklentiler

	SMMM	Sanayi İşletmeleri	Ticaret İşletmeleri
Çalışma saatlerine uymalıdır.	%88	%94	%94
Mesleki sırları saklayacak etik algıya sahip olmalıdır	%90	%100	%100
Mesleki bilgi kullanımında bağımsız olmalıdır.	%72	%65	%70
Mesleki sorumluluklarını yerine getirirken dürüst olmalıdır.	%90	%100	%100
Mesleki mevzuatı takip etmelidir.	%80	%94	%88

Çalışmanın bu bölümünde araştırmaya katılan yetkililerin muhasebe programı mezunlarından mesleki sorumluluk ve etik konusundaki beklentileri sorulmuştur. Konu ile ilgili katılımcıların genel eğilimi mezunların mesleki sorumluluklarının ve etik algılarının yüksek olması yönündedir. Mezunların mesleki sırları saklayacak etik algıya sahip olması ve dürüstlük en yüksek beklentiye sahip etik değerlerdir. Mesleki mevzuatın takibi konusunda da beklenti ortak ve yüksektir. Çalışma saatlerine uyum açısından da firma yetkilileri mezunların bilinçli olmasının beklemektedir. Araştırmacı tarafından incelenen 45 meslek yüksekokulu muhasebe programı ders içeriklerinin sadece 2’sinde Meslek Etiği dersi bulunmaktadır. Vakıf üniversitelerine bağlı iki meslek yüksekokulunda Meslek Etiği dersinin içeriği mesleki sorumluluk ve etik algıya odaklanmıştır.

9. SONUÇ VE ÖNERİLER

Son yıllarda METEB (Mesleki ve Teknik eğitimden mezun olan öğrencilerin YGS sınavına girmeden faydalandığı Sınavsız Geçiş sisteminde, bir veya daha fazla meslek yüksekokulu ile öğretim programları bütünlüğü ve devamlılığı içinde ilişkilendirilmiş mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının oluşturduğu eğitim bölgesi), İKMEP (İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi) ve Bologna gibi düzenlemelerle derslerin ve içeriklerin sürekli yenilendiği ancak bu düzenlemelerin sonuçlarının mesleki eğitimin kalitesine yansıtılmadığı bir süreç geçiren meslek yüksekokullarının sorunları uzun süre tartışılmaya devam edecektir. Bu çalışmada Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı mezunlarını istihdam eden firmalar, SMMM’ler, YMM’ler ve akademisyenlerle özelinde, paydaşların muhasebe programı mezunlarından beklentileri incelenmiş ve Türkiye’deki meslek yüksekokulları muhasebe programlarının ders içeriklerinin bu beklentiye ne ölçüde karşıladığı araştırılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre temel muhasebe konularında paydaş beklentileri ön lisans muhasebe programlarında verilen eğitimle genellikle karşılanmaktadır. Genel Muhasebe 1, Genel Muhasebe 2, (Finansal Muhasebe 1- Finansal Muhasebe 2, Dönem Sonu İşlemleri) ve Bilgisayarlı Muhasebe 1-2 (Paket Programlar 1-2) derslerinin içeriği temel muhasebe konuları açısından yeterlidir.

Analitik düşünme becerisinin kazandırılmasında en etkin ders matematik dersi. Matematik dersi incelenen bütün meslek yüksekokullarının müfredatında vardır. Analitik düşünme becerisi en çok %89 oranla

sanayi ve ticaret işletmeleri tarafından istenmektedir. Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin %80'i mezunların analitik düşünme yeteneğine sahip olmasını beklemektedir.

Araştırma bulgularına göre işletmeler muhasebe ve vergi uygulamaları mezunlarından bilgi işlem uygulamaları konusunda iki önemli yetkinlik beklemektedir. Ofis programlarının etkin kullanımı ki bu konuda verilen derslerin içeriklerinin yeterli olduğu görülmektedir. Sadece Excel programının mesleki uygulamalarda daha etkili kullanımı konusunda bilgisayar derslerinin içerikleri revize edilmelidir. Diğer yetkinlik beklentisi ise bilgisayarlı muhasebe konularında yasal uygulamalara yöneliktir. BA/BS formlarının düzenlenmesi ve beyannameler konusunda eğitim kalitesi ve ders içerikleri ne yazık ki yetersizdir. İncelenen meslek yüksekokullarının sadece %15'inde bu konular anlatılmaktadır.

E fatura ve E defter düzenleme konusunda mezunların bilgi sahibi olması araştırmaya katılanların ortak beklentilerinden biridir. İncelenen meslek yüksekokulları muhasebe programlarının sadece 2'sinin ders içeriklerinde E defter ve E fatura konusunun bulunması ve bu yüksekokulların da vakıf üniversitelerine bağlı meslek yüksekokulları olması araştırmanın önemli bulgularından biridir.

Maliyet hesaplarını kullanma ve maliyet sistemlerini tanımlayabilme konusunda mezunların yeterli donanımda olması araştırmaya katılanların önemli beklentileri arasındadır. Meslek yüksekokullarının muhasebe programlarının tamamında maliyet muhasebesi dersi kapsamında bu konular incelenmektedir. İnşaat Muhasebesi 20 meslek yüksekokulunda, Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi ise meslek yüksekokullarının tamamında vardır.

Meslek yüksekokullarının muhasebe programlarında ders içerikleri düzenlenirken bulunulan bölgedeki işletmelerin gereksinimleri dikkate alınmalıdır. Meslek yüksekokullarının muhasebe programlarında verilen eğitim bu açıdan değerlendirildiğinde, bölgesel gereksinimlerin incelenen üniversitelerde eğitim içeriklerine yansıtılmadığı görülmektedir. Tarım İşletmeleri Muhasebesi, Seyahat İşletmeleri Muhasebesi, Konaklama İşletmeleri Muhasebesi gibi uzmanlık alanı dersleri sadece Akdeniz Bölgesi'ndeki üniversitelere bağlı meslek yüksekokullarında okutulmaktadır.

Araştırmaya katılanlar Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı mezunlarının çalışma sürecinde, iş hayatı ile ilgili bazı sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Staj süresinin kısa olması ve öğrencide yeterli mesleki bilincin oluşturulamaması bu sorunun temel nedenlerinden biridir. Mezunların mesleki sırları saklayacak etik algıya sahip olması

ve dürüstlük en yüksek beklentiye sahip etik değerlerdir. Mesleki mevzuatın takibi konusunda da beklenti ortak ve yüksektir. Çalışma saatlerine uyum açısından da firma yetkilileri mezunların bilinçli olmasının beklemektedir. İncelenen 45 meslek yüksekokulu muhasebe programı ders içeriklerinin sadece 2’sinde Meslek Etiği dersi bulunmaktadır. Vakıf üniversitelerine bağlı iki meslek yüksekokulunda Meslek Etiği dersinin içeriği mesleki sorumluluk ve etik algıya odaklanmıştır. Mesleki sorumluluk ve etik değerlerin kazandırılması için meslek yüksekokullarının Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programlarına etik standartların anlatıldığı Meslek Etiği dersi konulması zorunludur.

Son yıllarda yaşanan ekonomik ve teknolojik gelişmeler muhasebe mesleğinden beklenen hizmetleri farklılaştırmıştır. Muhasebe mesleğini yapmak isteyenlerin bütçeleme, kurumsal yönetim, risk yönetimi, vergi planlaması, değerlendirme, finansal raporları standartlara uygun hazırlama ve yorumlama bilgi işlem sistemleri ile muhasebe entegrasyonunu sağlamak gibi yetkinliklere sahip olması gerekmektedir.

İşletmeleri ve muhasebe uygulamalarını etkileyen faktörler değiştikçe mesleki eğitimin önemi artmaktadır. Bu bağlamda, muhasebe eğitimi veren kurumların derslerle ilgili düzenleme yaparken, teknolojik ve ekonomik gelişmeler, yasal değişiklikler, uluslararası standartlar, kurumsal yönetim, ekonomik krizler gibi faktörlerin muhasebe uygulamalarına yansımalarını dikkate alması gerekir. Muhasebe uygulamaları sadece bilgi üretme odaklı değil analiz, yorum ve karar süreçlerinde, yönetime destek odaklı olmalıdır. Bilgi işlem teknolojilerinin etkin kullanımını sağlayacak, yorum ve analiz becerisi kazandıracak yetkinliklerin, eğitim sürecinde meslek yüksekokulları öğrencilerine aktarılması gerekir.

Meslek yüksekokullarının muhasebe ve vergi uygulamaları programlarının ders içerikleri sürekli güncellenmeli ve sektörel beklentilere uygun olarak değiştirilmelidir. Bu aşamada teorik derslerin uygulama ile ilişkilendirilmesi önemlidir. Üniversite sektör işbirliği bu bağlamda mesleki eğitimin etkinliğini arttıracaktır.

Meslek yüksekokullarının Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programlarının ders içeriklerinin güncel gelişmelere uygun olarak yapılandırılmadığı araştırma sonuçlarından biridir. BA-BS formları gibi konuların sürekli olarak güncellenebileceği dersler belirlenmeli ve bu derslerin içerikleri her dönem, dönemsel ihtiyaçlara uygun olarak yeniden oluşturulmalıdır.

Araştırma sonucuna göre Vakıf üniversitelerine bağlı meslek yüksekokullarının Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programlarının ders içe-

riklerinin, paydaşların beklentilerine daha uygun olduğu araştırmanın sonuçlarından biridir.

Türkiye’de ön lisans muhasebe eğitimi sadece üniversiteler arasında değil, aynı üniversiteye bağlı meslek yüksekokullarında da farklılaşmaktadır. Bu sonuç muhasebe eğitimini konusunda Beyazıtlı ve Çelik (2004) tarafından yapılan ve muhasebe eğitiminin etkinliğinin incelendiği araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Bologna sürecinde ders programları güncellenirken, meslek yüksekokullarının Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programlarının paydaş analizi yaparak, derslerini ve ders içeriklerini yeniden oluşturmaları, muhasebe eğitiminin kalitesini ve mezunların istihdam olanaklarını arttıracaktır.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Y. Marşap, B. 1995. “Muhasebe Eğitiminde Eğitim Teknolojisi Kullanımı”, Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Hacettepe Üniversitesi, İ.İ.BF, Antalya.
- Bayazıtlı E. ve Çelik O. 2004. “Muhasebe Eğitiminin Kalitesinin Artırılmasında İlk Adım: Yüksek Öğretim Kurumlarında Muhasebe Etkinliğinin Analizi”, XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi (Mayıs19-23).
- Cuganesan, S., Gibson, R. ve Petty, R. 1997. “Exploring Accounting Education’s Enabling Possibilities; An Analysis of a Management Accounting Text”, Accounting, Auditing & Accountability Journal, volume:10 (3), s. 436.
- Çelenk, H., Atmaca, M. ve Horasan, E. 2010. “Marmara Üniversitesi’nde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Alanına Bakış Açılarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma” <http://dspace.marmara.edu.tr/bits-tream/handle/11424/978/160-484-1-PB.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Çürük, T. Doğan Z. 2001. “Muhasebe Eğitiminin İşletmelerin Taleplerini Karşılama Düzeyi: Türkiye Örneği”, ODTÜ Gelişme Dergisi, Sayı 28: 281-310.
- Demir, B. ve Subaşı, Ş. 2008. “Muhasebe Programlarına Sınavsız Geçiş Hakkı Olan Öğrencilerin Profili ve Muhasebe Mesleğine Bakışları”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 37, (Ocak): 88-97.
- Demir, M. 2003. “Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Programı Stajlarının Meslek Mensupları Yönünden Değerlendirilmesi – Bir Araştırma” Muhasebe Ve Finansman Dergisi, (Nisan):129-137.
- Demir, M. ve Çam, M. 2006. “Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe

- Öğreniminde Başarılarını Olumsuz Etkileyen Faktörlere İlişkin Bir Araştırma”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 32, (Ekim): 160-169.
- Eleren, A. ve Kayahan, C.2007. “Muhasebe Eğitiminin Öğrenci Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Meslek Yüksekokullarında Bir Araştırma” Muhasebe ve Denetime Bakış, Sayı 23 (Eylül) : 47-64.
- Erol, M. ve Erkan, G. 2008. “Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Başarılarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Biga İktisadi Ve İdari Birimler Fakültesinde Bir Araştırma”, KMu İİBF Dergisi, Yıl:10, Sayı:14: 284-301.
- Ertuğrul, İ. Özdemir, S. 2014 .”Muhasebe Dersi Alan Ön Lisans Ve Lisans Öğrencilerinin Derse Yönelik Tutumlarının Tespiti: Ege Bölgesinde Bir Uygulama” Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, 2014, Cilt: 7, Sayı: 1: 204-214
- Gençtürk, M. ve Bağcı, Y. 2005. “Meslek Yüksekokulları ve Öğretim Elemanı Profili” 3. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sempozyumu, Eylül, 22-31.
- Güçlü, F.2004. “Muhasebe Eğitimi Açısından Meslek Yüksek Okulları Hacettepe Üniversitesi Ankara Meslek Yüksek Okulu Deneyimi”, www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes_2004_bildiri11.doc
- Hatunoğlu, Z. 2006. “Muhasebe Eğitiminde Bilgi Teknolojisi Kullanımının Sunum Kalitesine Olan Etkilerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma”, Muhasebe Ve Finansman Dergisi, Sayı 30, Nisan, 190-200.
- IFAC. 2003. International Education Standards for Professional Accountants (IES 1-6).
- IFAC. 2010. Handbook of International Accounting Education Standards, <http://www.ifac.org/sites/default/-files/publications/files/handbook-of-international-e-2.pdf>
- Karaağaçlı, M. 2002. Meslek ve Teknoloji Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kelley, M., H. Davey, ve N. Haigh, 1999. “Contemporary Accounting Education Society”, Accounting Education, Volume:8 (4), p.327.
- Korukoğlu A. 1998. İşletmelerde Muhasebe Eğitimi Ve Üniversitelerle İşbirliği; D.E.Ü.İ.İ.B.F.Dergisi Cilt:13, Sayı:II:13-24.
- Kutlu, H. A. ve Güner, M. 2007. “Türkiye Muhasebe Standartlarındaki Gelişmelerin Eğitim ve Uygulama Açısından İrdelenmesi”, XXVI. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Antalya.
- Paksoy, M., Akbulut, R. ve Aydın, V. 2005. “Meslek Yüksek Okullarında Muhasebe Eğitiminin Yeterliliği Harran Üniversitesi Özelinde İncelenmesi ve Geleceğe İlişkin Bir Değerlendirme”, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı:15: 73-106.

- Yayla, H. E., Cengiz, E. 2005. “Muhasebe Mesleğinin Tercih Edilmesinde Etkili Olan Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Çalışması: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği”, Muhasebe Ve Denetime Bakış Dergisi, Eylül:147-168.
- Yılmaz, S. ve Cığer. A. 2004. “Küreselleşme ve Önlisans Muhasebe Eğitiminde Kalite Arayışı”www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes2004/bildiri13.doc
- Yardımcıoğlu, M.ve Büyükşalvarcı, A. 2007. “Muhasebe Eğitiminde Meslek Yüksekokullarının Yeterliliği ve Tercih Edilme Sebepleri: Selçuk Üniversitesinde Bir Uygulama”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 36, (Ekim) :173-178.
- Zaif, F. ve Ayanoğlu, Y. 2007.” Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye’de Bir İnceleme”, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9/1, 115- 136.